

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. május 12.

**SZERB NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТА

1. Ко је био Харалампија? С којим циљем је написано писмо?
Харалампије Мамула парох цркве у Трсту од 1771 до 1790. г. Позив на преплату за „Совјете здраваго разума“.
(2 бода)
2. Шта сарджи ово Доситејево писмо?
Доситејев просветитељски програм и образложење будућих књижевних намера.
(2 бода)
3. Која је револуциарна идеја његовог програма? За који се језик залаже?
Доситејево просветитељско залагање за просветитељске књиге које би могао разумети сав наш живаљ.
(2 бода)
4. Чиме Доситеј као просвећени човек своје епохе документује неопходност српског народног језика?
Доситеј је током својих путовања упознао друштвену и културну заосталост народа и схватио да је неопходна књига са садржајем и језиком блиским народним масама.
(4 бода)
5. Шта су руска „гражданска слова“?
Руска ћирилица.
(1 бод)
6. Како аргументује против бојазни да ће се стари језик изгинути?
Позива се на Французе и Италијане који се нису плашили да ће латински језик пропасти.
(2 бода)
7. Зашто Доситеј пропагира верску толеранцију?
У духу напредних идеја европског рационализма он истиче да верска подељеност не сме бити препрека јединства.
(3 бода)
8. Какву улогу даје матерњем језику? Како објашњавате реченицу: „Језик мора бити од ползе коју узрокује“?
Истиче корист живог народног говора који ће разумети и „прости народ“, језик „сељака и чобана“.
(3 бода)
9. Шта је открило Доситејево велико искуство живота и развитка да се све мења?
Развитак је вечита борба напредног и доброг са оним што је старо и зло.
(4 бода)
10. Какво је Доситејево мишљење о закону?
„Добро творити и љубити правду.“
(2 бода)
11. Ако се закон темељи на правди и добрим делима, шта је ипак извор и разлог мржње и нетрпељивости?
„Слепота ума, властитољубље, завист, злоба...“
(2 бода)
12. Јернеј Копитар је написао: „А кад једном српска књижевност буде у пуном своим цвату, Обрадовић ће се захвално славити као њен први покретач.“ Ко је био Јернеј Копитар?
Словенац Јернеј Копитар је био одређен за цензуру свих словенских књига.
(2 бода)
-

13. Када су се потпуно оствариле Доситејеве идеје?
Средином 19. века кроз културну револуцију Бука Караџића.

(1 бод)

Укупно: 30 бодова

САСТАВЉАЊЕ ТЕКСТА

**ОД ДАТИХ ЗАДАТАКА ИЗАБЕРИТЕ И РЕШИТЕ ЈЕДАН ПРЕМА
ИНСТРУКЦИЈАМА!**
(Минимално 500 речи)

АРГУМЕНТАЦИЈА

На основу текста аргументујте у прилог говора и изговорених речи! Усмени говор – језик као висок степен културе.

Снага изговореног

Одреднице за могуће решење

Језик као најсавршеније средство разумевања.

- Говор и мисли – јединство свести и језика,
- Споразумевање говором засновано на слушању и говорењу,
- Говорити значи преносити поруке звучним језичним сигнаlima,
- Законитости правила говорног споразумевања,
- Норме којих се треба придржавати при говорењу,
- Књижевни језик и дијалекти,
- Најсавршенији начин богаћења речничког блага – читање,
- Култура изражавања,
- Особа суговорника, прилагођавање
- Техничке иновације и говор: мобилни телефони, интернет... у односу на жив говор.

ИНТЕРПЕРАЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА СА ДАТОГ АСПЕКТА

Сурова истина о обесправљеном и ропском положају жена у прошлости. Неписани патријархални закони у песми као стваралачки подстицај у писаној књижевности.

- Унутрашњи сукоб који је изазвао породичну трагедију;
- Узрок сукоба (Хасанагиничин стид и Хасанагин бес);
- Хасанагинича затворена припода и осећајност;
- Узајамна осећања мушкарца и жене;
- Братовљево повређено честољубље и њена трагедија;
- Разорно дејство неиспољене љубави;

Два значајна мотива у песми:

-
- Несрећна мајка кад пред мужевљевом осветничком самовољом мора да напусти породични дом;
  - Сузни свадбени пут у недраги дом;
  - Баладистички тон;
  - Функција словенске антитезе на почетку песме.

Кратак осврт на минимално једно дело о обесправљеној жени у писаној књижевности (нпр. Нечиста крв).

КЊИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА

Песничка манифестација Војислава Илића и Јована Дучића. Упоредите став Војислава Илића и Јована Дучића о улози поезије!

Опште карактеристике Илићеве и Дучићеве поезије.

- Објективност и класицизам две битне одреднице у Илићевој поезији;
  - Раскид с вербалном реториком романтизма;
  - Чиме се ова Илићева песма издваја од његових „објективних“ песама;
  - Социјално осећање и напредно схватање о друштвеној улози песника и поезије;
  - Позив песнику да служи идејама правде и истине, да се бори против тираније;
  - Контраст између ове песме и његових пејзажних песама у расположењу у форми;
  - Дучићева поезија једног интимног и субјективног света, сни и меланхолије;
  - Идеалистичка субјективност „Моје поезије“;
  - Асоцијално схватање о поезији;
  - Правилно тумачење стиха „Буди одвећ лепа да се свиђаш сваком“;
  - Поезија узнесена над стварним животом, окићена метафорама и симболима.
- Естетска вредност, сликовитост Илићеве и Дучићеве поезије.

Оцењивање састављања текста

Упутство за оцењивање даје само у одредницама садржајне компоненте решења који се очекују од ученика. Може се примити свако добро решење, иако одступа од датих одредница.

ПРАВОПИС И РУКОПИС

ОПШТИ КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА САСТАВА		
ИЗЛАГАЊЕ САДРЖАЈА	КОМПОЗИЦИЈА ТЕКСТА	КВАЛИТЕТ ЈЕЗИКА
- схватање и интерпретација теме, осврт на уводни текст - језична и књижевна образованост, информираност, афинитет за уочавање проблема, цитирање, објективност, аргументација тврдњи - лични однос према теми, заузимање става - спознаје о свету, култура мишљења <p style="text-align: right;">Укупно: 30 бодова</p>	- адекватност жанровским елементима текста - рашлањавање, кохерентна структура текста - размереност композиције - одржавање пописаног обима <p style="text-align: right;">Укупно: 10 бодова</p>	- сигурно знање стандардног језика - адекватна и разнолика употреба речи, стил који је у складу са одређеним задатком - јасно, суштинско и егзактно излагање - течно састављање реченица и текста - читак, уредан рукопис <p style="text-align: right;">Укупно: 30 бодова</p>

Правопис се оцењује према матурском упутству који је на снази. Наставник подвлачи ортографске грешке, затим према упутству одређује укупни број бодова за правописне грешке.